

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ МЕТОДИКИ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ

Криміналістична методика розслідування злочинів – це система знань і самостійний розділ науки криміналістики, в якому міститься сукупність методичних рекомендацій по розв’язанню практичних завдань розкриття, розслідування й попередження злочинних проявів відповідно до певних слідчих ситуацій. Вдосконалення й модернізація криміналістичної методики здійснюються передусім за рахунок узагальнення й теоретичного пояснення накопиченого емпіричного матеріалу й пізнання наукових фактів, що належать до сфери як вчинення злочинів, так і їх розкриття, розслідування й попередження.

У сучасній криміналістиці висловлена думка про тривалий процес розвитку криміналістичної методики, в якому виокремлюють декілька етапів. Наприклад, окремі вчені-криміналісти розглядають п’ять етапів: 1) докриміналістичний – зародження методики розслідування злочинів; 2) становлення методики розслідування злочинів у період ранньої криміналістики (праці Г. Гросса, Р. Гейндла, А. Гельвіга, Р.-А. Рейса, А. Нічефоро, Б. Л. Бразоля, С. М. Трегубова та ін.); 3) зміцнення методики розслідування злочинів як самостійного розділу криміналістики (з середини 20-х до середини 30-х років ХХ ст.), що пов’язують з поглядами І. М. Якімова, В. І. Громова, С. А. Голунського; 4) подальша розробка нових окремих методик розслідування злочинів і початок створення власних загальнотеоретичних положень (друга половина 30-х – середина 60-х років ХХ ст.); 5) розвиток методики розслідування злочинів, пов’язаний з глибоким перетворенням загальної теорії криміналістики наприкінці ХХ ст. (розпочався в 70-ті роки ХХ ст. і триває донині) [1, с. 11-23].

Значення методики розслідування в криміналістичній науці важко переоцінити. М. П. Яблоков і О. Ю. Головін зазначають: «У ній (методиці) розроблюється стратегія всієї криміналістичної діяльності з розслідування злочинів. У силу цього методика розслідування не тільки стала таким розділом криміналістики, без використання наукових і практичних даних яким фактично неможливо професійно вести розслідування злочинів, але і є найважливішим кінцевим продуктом криміналістичної науки» [3, с. 141]. Звичайно, з погляду на таке значення криміналістичної методики вона повинна відповідати сучасним вимогам теорії і практики.

Центральним рівнем криміналістичних методик є методики розслідування окремих видів злочинів. Якщо постає проблема з

розслідування системи взаємопов'язаних злочинів, що зумовлюють досягнення злочинної мети, то необхідно використовувати комплексну методику (наприклад, в розслідуванні господарських злочинів, злочинів проти власності, поєднаних з використанням службового становища або злочинів у сфері обігу наркотичних засобів тощо), а в розслідуванні певної злочинної діяльності – міжвидову методику (наприклад, корисливо-насильницької злочинної діяльності). Поряд з цим, виокремлюються і методики вузького спрямування, так звані підвидові або групові методики: вбивств на замовлення, кишенькових крадіжок, розбійні напади на житло і т.п. Інколи методики звужують ще більше, вводячи додаткові ознаки, наприклад: методика розслідування кишенькових крадіжок в громадському транспорті чи методика розслідування вбивств на замовлення, які вчинюються щодо політичних діячів. Криміналістична класифікація злочинів дозволяє виділити в межах видової методики їх певні різновиди і вказати на особливості розслідування у відповідних типових ситуаціях.

Криміналістична методика – особливий розділ науки, об'єктом дослідження якого є процес розслідування злочинів. Його важливе завдання – розробка найефективніших методів і засобів розкриття й розслідування злочинів, побудова їх криміналістичних характеристик, оптимізація процесу розслідування окремих видів злочинів [2, с. 363].

Розвиток криміналістичної методики дає змогу виокремити певні проблеми: 1) за своїм змістом криміналістична методика має охоплювати систему окремих методик. Традиційним вважають здійснення їх розробки відносно виду злочинів. Але на сьогодні виникають так звані «комплексні методики», «міжвидові методики», «родові методики» тощо. Такий стан потребує свого упорядкування та визначення прагматичної значущості їх розробки, місця у системі криміналістичної методики; 2) окремі криміналістичні методики мають бути звернені до формування, навпаки, так званих «мікрометодик» як певної диференціації в межах їх видової спрямованості. Зазначена тенденція має бути перспективною, оскільки такі методичні рекомендації відрізняються більшою конкретністю; 3) аналіз окремих криміналістичних методик дає підстави стверджувати, що їх зміст відрізняється залежно від підходів того чи іншого автора. Такий стан викликає заперечення, оскільки методика розслідування має бути певною програмою, алгоритмом дій слідчого. У цьому сенсі є потреба в певній уніфікації, наданні чітких методичних рекомендацій щодо виконання слідчої діяльності.

Отже, формування нових і вдосконалення існуючих криміналістичних методик розслідування окремих видів злочинів має здійснюватись на підставі аналізу потреб судово-слідчої практики, міжнародного досвіду, прогностичного бачення ймовірних шляхів розвитку та структурних змін злочинних проявів, застосування ситуаційного підходу, новітніх

інформаційних технологій та алгоритмічних схем.

Література

1. Возгрин И. А. Понятие и содержание криминалистической методики расследования преступлений / И. А. Возгрин // Курс криминалистики: В 3 т. – Т. 2. Криминалистическая методика: Методика расследования преступлений против личности, общественной безопасности и общественного порядка; под ред. О. Н. Коршуновой и А. А. Степанова. – СПб.: Изд-во «Юридический центр Пресс», 2004. – С. 11-52.
2. Криміналістика: [підруч.] / за ред. В. Ю. Шепітька. – К.: Вид. Дім «Ін Юре», 2001. – 684 с.
3. Яблоков Н. П. Криминалистика: природа и система / Н. П. Яблоков. – М.: Юристъ, 2005. – 174 с.

УДК 343

Кришевич О. В., к.ю.н., доцент,
Національна академія внутрішніх справ,
м. Київ, Україна

СУБСИДІЇ, ЯК ПРЕДМЕТ ШАХРАЙСТВА

Соціальна допомога надається центральними чи місцевими органами влади за рахунок коштів державного чи місцевих бюджетів, а також допомога, що надається суб'єктами господарської діяльності, різними фондами, в тому числі благодійними, і окремими громадянами за рахунок власних коштів суб'єктам господарської діяльності, громадським організаціям, об'єднанням громадян тощо.

Найпоширеніші способи зловживань при отриманні соціальної допомоги – отримання допомоги неофіційно зайнятими зареєстрованими безробітними/непрацюючими працездатними особами, які мають доходи в конвертах, маніпуляції з реєстрацією членів сім'ї та неофіційне здавання приміщення в оренду при отриманні субсидії, проживання одиноких матерів з батьками своїх дітей. Через брак можливостей довести порушення, а також через відсутність законодавчих підстав для відмови у підозрілих некомпетентних випадках звернень по допомогу, на такі випадки отримання допомоги фактично неможливо вплинути.

Зараз питання призначення субсидій є надзвичайно актуальним. Це пов'язано у першу чергу зі складною економічною, військово-політичною, соціальною кризою у нашій державі. Термін «субсидія» у Бюджетному кодексі України не використовується. *Субсидія* – це підтримка, допомога, що надається без будь-яких конкретних умов і незалежно від фінансового стану суб'єктів, яким вона надається. Як правило, субсидії надаються для стимулювання певної діяльності чи виробництва певної продукції,